

Näin liikkeelle

Lähiluonnossa tai -metsässä toteutettavan opetuksen onnistumiseksi on syytä huomioida joitakin perusasioita. Näistä tärkeimmät koskevat oppilaiden hyvinvointia ja jaksamista luonnossa liikuttaessa. Luonnossa tai metsässä on mukava olla, mikäli oppilaalla on oikea säänmukainen vaatetus sekä verensokeri kohdallaan. Ulkona toteutettavasta opetuksesta onkin siis syytä informoida huoltajia etukäteen sekä tarvittaessa muistutettava seuraavana päivänä olevasta oppitunnista tai retkestä lähiluontoon. Mikäli luontoon pääsemiseksi on ruokailua siirrettävä myöhempään ajankohtaan, kannattaa harkita eväiden nauttimista ennen ulos lähtöä.

Luokasta luontoon -hankkeen pilottikoulujen kautta on todettu, että toistolla ja säännönmukaisuudella on suuri merkitys luonnossa tapahtuvan opettamisen ja oppimisen onnistumisessa. Varaamalla säännöllisesti lukujärjestykseen ajan, jolloin luonto toimii luokahuoneena oppilaat orientoituvat toimintaan paremmin. Oppilaat myös oppivat keskittymään toimintaan tietäen, että opetuksellisen osuuden jälkeen voidaan luonnossa viettää esimerkiksi metsävälitunti. Säännönmukaisuus saa

huoltajat muistamaan, että juuri tuona päivänä oppilas tarvitsee mukaan säänmukaisen vaatetuksen tai esim. eväät. Toistot ja säännönmukaisuus luovat toimintaan rutiineja ja varmuutta niin oppilaille kuin opettajalle.

Turvallisuus on kaiken toiminnan lähtökohta myös luontoon lähdettäessä. Turvallisuuksuunnitelma sekä riskianalyysi on hyvä toimittaa koululle ennen ensimmäistä ulkona tapahtuvaa opetuskertaa. Vaikka turvallisuussuunnitelman ja riskianalyysin tekeminen saattavat tuntua ylimääräiseltä ”paperityöltä”, on näiden asiakirjojen tarkoitus ennaltaehkäistä suurimmat tapaturmat ja loukkaantumiset. Tulostettavat pohjat turvallisuussuunnitelmalle ja riskianalyysille löytyvät Suomen Ladun sivuilta. Samaiselta sivulta löytyy myös malli riskianalyysin täyttämistä ”metsäretkille”.

Ensimmäisestä ulkona opetettavasta kerrasta lähtien on hyvä käydä oppilaiden kanssa läpi säännöt miten luonnossa tai metsässä toimitaan. Luontoliikuntaa osiosta löytyy esimerkkejä jokamiehen oikeuksien opetteluun sekä ryhmästä ja ilmapiiiristä huolehti-

miseen. Ensimmäisillä kerroilla kannattaakin käyttää runsaasti aikaa ryhmäytymiseen ja toimintaan yhdessä. Mikäli luokka käyttää samaa metsäpaikkaa useamman kerran, voidaan metsäpaikalla sopia ns. rajapyykit, joita ei ylitetä. Näin metsän luokahuoneesta tulee kaikille turvallinen paikka. Mikäli paikkaa vaihdetaan usein, voidaan sopia esimerkiksi, että kaikissa tehtävissä ja vapaan toiminnan aikana oppilaan tulee nähdä opettaja. Opettajalla on hyvä myös olla jokin äänimerkki (esim. pilli), jolla kutsutaan oppilaat koolle. Aina, kun lähdeään vieraaseen maastoon tai retkikohteeseen päivän onnistumista edesauttaa se, että opettaja on tutustunut maastoon etukäteen huomioiden mm. vuodenaikojen mukanaan tuomat yllätykset.

Metsä ja luonto innostavat oppilasta liikkumaan ja vapauttaa oman äänen käyttöön. Varaa siis riittävästi aikaa liikkumiseen ja salli äänen käyttö leikeissä tai toiminnassa. Oppilailta voidaan kuitenkin vaatia vastaavia taitoja kuten luokassa. Puheenvuoron saa viittaamalla ja kuuntelu on arvokas taito. Opettaja joutuu käyttämään ulkona mahdollisesti kantavampaa ääntä, mutta huutaa ei tarvitse.

Toiminnan voi aloittaa hyvinkin pienin askelin. Ulkona oppiminen on helpoimmillaan välitunnin jatko. Luokan kanssa voi jäädä aluksi vaikka koulun pihaan tekemään muutaman tehtävän ja siirtyä tästä jatkamaan tuntia luokassa. Hiljalleen voidaan lisätä aikaa ulkona ja siirtyä koulun lähiluontoon. Mikäli yksin luokan kanssa luontoon tai metsään meneminen askarruttaa, voi jollakin huoltajista olla mahdollisuus osallistua ulkona toteutettavaan opetukseen. Myös samanaikaisopettajuudesta on hyviä kokemuksia ulko-opetuksessa (kohta Palkki-työskentelyä). On lisäksi muistettava, että monet yhdistykset ja seurat tarjoavat resursseja elämykselliseen toimintaan luonnossa, näitä on listattu kohtaan ”Kaipaitko lisää apuja lähiluontoon”.

Oppiminen lähiluonnossa kannattaa ainakin aluksi suunnata uuteen aihealueeseen orientoitumiseen, laaja-alaisen oppimiskokonaisuuden aloitukseen, oppisisältöjen kertaamiseen tai vahvistamiseen. Opettajan varmuuden kasvaessa voidaan lähiluonnossa lähteä oppimaan myös täysin uusia asioita. Toiminnallisen oppimisen merkitys kasvaa opettajan havaitessa kuinka erilaiset oppijat hyötyvät opetuksesta lähiluonnossa.

Mikäli luonnossa toteutettava opetus tuntuu aluksi vieraalta ajatukselta voit sopia luokkasi kanssa, että käytte esimerkiksi kerran kuukaudessa ns. metsäretkillä. Näihin metsäretkiin kannattaa sisällyttää luokassa toteutetun opetuksen asiasisältöjä. Näin metsäretkipäivä ei vie aikaa opetussuunnitelman toteuttamiselta. Metsäretki voi olla kaksoistunnin mittainen, jolloin oppilailla on mahdollisuus ruokailla koululla. Koko luokkaa motivoivia ja luokan yhteishenkeä nostavia ovat toki esimerkiksi koko aamupäivän mittaiset metsäretket, jolloin retki- eväs kruunaa päivän (esimerkkejä löytyy kohdasta ”Toiminnallisia aktiviteetteja kuten teemapäiviä”). Koululta saatavan retkievään lisäksi oppilaat voivat pakata kotoa mukaan pientä evästä.

Tärkeintä mitä opettaja voi oppilailleen antaa on oppimisen ilo oman kokemuksen ja elämyksen kautta. Kokemusten ja elämysten kautta nousee motivaatio, joka edelleen luo syvällistä oppimista. Luonnossa tapahtuvasta opetuksesta on poistettava kiire ja annettava aikaa ihmettelylle. Muutoksen havaitseminen metsässä tai lähiluonnossa on paras lähtökohta uuden oppimiselle. Joskus onkin siis syytä uskaltaa heittäytyä oppilaiden kysymysten äärelle ja unohtaa etukäteen tehty tuntisuunnitelma. Opettajan innostus ja osallistuminen toimintaan rohkaisee kaikkia oppilaita lähtemään mukaan ja mahdollisesti saa suurimmankin vastarannan kiisken iloitsemaan toiminnasta. Koulussa on lupa iloita – koulussa saa olla kivaa.

OPPIMISEN ILOA LÄHILUONNOSSA!

LUOKASTA
LUONTOON

